

NAPREJ

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Letnik (V., št. 40.
Četrtna številka „NAPREJA“
izhaja kot tednik

LJUDSKI GLAS

Glasilo Kmečko-delavske zveze.

Stane letno 36— Din, mesečno 3— Din.

Socialistična stranka Jugoslavije

privedi v četrtek dne 5. t. m. ob 18. (6. zvečer) v veliki
dvorani Mestnega doma v Ljubljani

javen shod

s sledečim dnevnim redom:

1. Položaj v državi (vojna).
2. Položaj v občini (občinske volitve v Ljubljani).

SODRUG ETBIN KRISTAN.

IV.

Druga internacionala se je razbila zaradi neizvrševanja programa. Pa ne morebiti zaradi neizvrševanja kakšnega boljšega programa, temveč zaradi neizvrševanja sploh. Kajti boj proti militarizmu so imele v programu vse socialistične struje (klerikalcev in narodnih socialcev seveda sem ne smemo šteti!) Pravitako nemški kakor francoski levi in desni socialisti so hoteli zabraniti vsako vojno in so posebno mnogo delali za zблиžanje in pomirjenje teh dveh narodov. Toda — vse delo je bilo preveč teoretično, takorekoč književno,

z življenjem je imelo pre malo stikov. Povprečni delavec je sicer tu kakor tam govoril proti militarizmu z enakim navdušenjem in obljubljal buržujem grom in peklo, če so pripravljali kako vojno, toda za organiziran boj proti vojni pa se nikakor ni hotel pripravljati, ker je mislil, da je že pripravljen, če reče, da ne bo šteljal! Manjkalo je notranjega prepričanja, da mora vsaka vojna škodovati vsakemu proletarcu na Nemškem in na Francoskem enako. Tega pa ni bilo na nobeni strani, pač pa se je narodnjakom tu kakor tam

posrečilo vlti delavstvu potom šole in družbe nasorotno prepričanje, da je namreč blagostanje delavstva odvisno od zmage domače »narodne« industrije. Delavstvo je v svoji nezavednosti pozabilo, da je kapital mednarodni in sovražilo tuj kapital bolj nego domačega in se tako dalo zapeljati v Nemčiji in na Francoskem k neumnemu navdušenju za vojno, ki je tudi zavedne socialiste ne le zadrževalo, temveč jim tudi onemogočilo vsakršno resno akcijo proti vojni. To je bil vzrok, da je Scheidemann šel skupno s cesarjem. Prav vseeno je, če je šel rad ali nerad, če delavstvo ne bi hotelo, ne bi šlo z njim, temveč bi ga napodilo. Žal, da ni bilo vajeno izvrševati sklepe, žal, da je videlo v voditelju svojega boga, ki mora iti za njim vsepovsod! Vendar ni gotovo, če bi šlo delavstvo za njim tudi pod vislice! Če bi Scheidemann zahteval, naj delavstvo izvrši že davno sklenjeni sklep splošne stavke zaradi mobilizacije, kdo ve, če bi bilo delavstvo poslušalo? Če ni poslušalo svoje vesti, ki je naročala vsakemu ustavititi delo tako natanko, kakor je bilo sklenjeno, si lahko mislimo, da tudi na Scheidemannov ukaz tega ne bi storilo. Izvršiti prijetno delo — za to ni treba ukaza, kadar je pa delo neprijetno in celo nevarno, takrat je treba ne le ukaza, temveč tudi gotovosti, da bodo ta ukaz izvršili vsi, ne le jaz! Sam bi ga niti izvršiti ne mogel, ker bi me prej obesili — če ga pa izvršimo vsi, ne pojde na vislice nobeden!

LISTEK.

JANKO TELBAN:

Na valovih življenja.

Večer je bil, vesela družba in zvezde so lesketale. Lahen vetrič je hladil vroče čelo, ko smo posedli po travi ter čakali solnčnega vzhoda.

Smeh, vesela pesem, dovtipi...

»Tovariši!« se je oglasil gospod Ivanovič, ki je sedel na strani. »danes, ko gledam vso to krasoto mesečne noči, se mi vzbujajo davni spomini zgubljene mladosti; življenje je neumnost, en sam trenutek lahko uniči vse nade, kakor jih je uničil dvema otrokoma narave, ki sta mi stala nekda zelo blizu in o katerih vam stala danes pripovedovati.«

Zravnal se je malo pokonci, si pogladil brado — oči so strmele v daljavo, kakor bi hotele v hipu pregledati nazaj vso preteklost — pihnil parkrat dim v čisti planinski zrak in začel:

I.

Tam daleč v mestu K... je bil nastanjen moj polk. Košata kostanjeva drevesa

so segala prav do oken vojašnice, na desni se je zlatilo bogato polje, na levi so šumeli gozdovi, med njimi pa šepetali valovi Donave o skrivnostih davnih minulih dni.

Mesečna noč je razlila lepoto po krajini, od daleč pa je prinašal lahen vetrič napev barkarole iz Hoffmanovih pravljic. S Francom sva stala pri oknu — bil je visokorasel mladenič, kostanjevi lasje so mu dičili čelo, oči so mu bile sanjave, kot bi vedno nekaj iskale, kar doseči ni mogoče, imel je blede lica, nad ustnicami pa mu je poganjil prvi mah. Stala sva naslonjen eden na drugega ter občudovala naravo in kostanji so šepetali o povesti na valovih življenja.

Vesna je posula trate s cvetjem, vse je pevalo novo se prebujajoči naravi, ko sva neke nedelje stopala proti L...

Tu se odcepi od Donave velik kanal, kateri napravlja v sredi z gozdom poraščeni otok, okoli katerega se vozijo izletniki na lahkih čolnih. Tudi midva sva stopila v enega, vesla so udarila ob vodo in čolnič je hitel po gladki površini naprej po kanalu v temni gozd.

Nikjer ni bilo žive duše, drevesa so

šumela — ob bregu se rasprostira bičevje, med njim pa kakor oaza v puščavi, lepa vodna roža.

Vodna roža, kolikokrat sem na tebe mislil, ko sem taval zapuščen po svetu, v toplih vročih dneh! Ko je vročina požgala polje, si mi stala pred očmi, bela sveža; v mrzli zimi, ko se mi je od mraza delal mrak pred očmi, si brstela sredi živja... bela vodna roža...

Dolgo sva se že vozila, ko je pokazal Franc na mal čolnič sredi vode, v katerem ni bilo nikogar, samo... mal slamiček z rudečimi trakovi.

Oba enakih misli sva se spogledala, toda zelena voda ni dajala nobenega odgovora. Klicala sva, toda smo jek je odmeval iz gozda...

Po dolgem času se je razgrnilo gmovje in pokazal se je kdo? Mari. Bel obrazek, obkrožen od zlatih las, kakor rubin rudeče ustnice, zobje od slonove kosti, stas gozdne vile, oči one modre, katere so me spremljale v daljši dni. Taka je bila ona takrat, na bujnih prsah v cvetju, bela vodna roža.

Pomagala sva ji v najin čolnič, njene priklenila zadaj, in kmalu smo bili v

Potom ti, internacionale je potom teorije brez prakse, nauka brez izvrševanja. Kdor hoče za bodočnost take polome onemogočiti, mora naučiti socialiste predvsem na izvrševanje sklepov. To pa ne samo radi boljših uspehov, temveč tudi radi večjega zaupanja v samega sebe in v svoje sodruge. Če se sklepi ne izvršujejo, potem tudi pri sklepanju nihče ne pazi, kaj in kako se sklepa, češ, če ne bo dobro, bomo pa izpremenili ali pa vse skupaj opustili. Tudi za splošno moralo je treba paziti na izvrševanje sklepov: kdor namreč ne izvršuje skupnih sklepov, ta se sploh ne bo navadil držati sklenjene pogodbe kaj še, da bi držal svojo besedo, ki je mnogo manj nego sklep. Če pa sodrugi ne bodo drug drugemu držali besede, kako si bodo mogli drug drugemu zapupati? To je vse vsakemu popolnoma jasno in zelo neumno je, če skušajo nasprotniki to smešiti s tem, da nas zmerjajo z moralisti.

V zvezi s tem je pa tudi vraščanje discipline. Za vojaka, ki je prisiljen slepo ubogati svojega poveljnika, pomeni disciplina gotovo nekaj absolutističnega. Za socialista pa, ki je prostovoljen vojak s pravico vsak trenutek zapustiti socialistične vrste, ki je vrhu tega sam izvolil svojega »poveljnika« in je torej tudi sam odgovoren za poveljnikovo »nerodnost« ter je povrh tudi upravičen to nerodnost kritizirati — za tega pač disciplina ne pomeni nič absolutističnega, niti nič poniževalnega. Posebno pa še, če pomislimo, da pri socialistih sploh ni nikakih poveljnikov. K pojmu poveljnik spada brezpogojno pojem posameznika, pri nas pa nikdar ne odločuje posameznik, temveč vselej le odbor ali zbor! Kdor te razlike ne čuti, ta pač nima toliko razuma, kolikor ga je za socialista treba.

Če pa ima razum, pa tega noče razumeti, potem je boljše, da ga ni med nami! Nikakor ne spadajo med nas individualisti, ki iščejo med nami le svoje sreče, svoje svobode. Taki individualisti so nasprotniki socializma, čeprav govore o »svobodi«; njih svoboda ni svoboda, temveč anarhija, kvečjemu liberalizem. Socializem pa ne dovoljuje, da bi vsak delal, kar se niemu zljubi, socializem zahteva, da se posameznik podredi družbi. Socializem sicer nasprotuje krivičnim omejitvam človeške svobode, zato pa postavlja dru-

živahnem pogovoru, med nami je krožil brez formalnosti in poljubovanja roke, prijazni »ti«. Takrat prijatelji, se je začela povest na valovih življenja.

II.

Da sta se ljubila, kdo bi jima zameril! Čista je bila njuna ljubezen kakor bela vodna roža. Kolikokrat bi se rad odstranil, a nista me pustila njuna ljubav je prehajala vame, bili smo troje teles ena duša. Smeh in vesela pesem je kraljevala takrat na otoku, jaz sem pa postajal dan za dnevom otožnejši. Na klopi pod senčnato bukvi jo sta si kovala načrte za bodočnost, nista pa računala, da je življenje močnejše nego človeška volja.

Povelje je prišlo, da mora naša stotnija oddati več mož v telefonično šolo na Ogersko. Teden dni pred odhodom so bili že vsi izbrani in midva s Francem bi ostala, da ni malo dišeče pisemce napravilo drugače.

Imeli smo pri stotniji narednika z imenom Kolman. Bil je srednje postave, las že ni imel veliko, oči krmežljave, prava podoba sifilistika.

Drobno pisemce v njegovi roki je po-

ge omejitve, mnogokrat še ostrejša. Lenoba, tatvina, uboj itd. bo v socialistični družbi še vse bolj ostro prepovedano in kaznovano nego je to zdaj! Razlika je le ta, da nas omejujejo v kapitalistični družbi s svojim aparatom kapitalisti na absolutistični način, v socialistični družbi pa bo o pravičnosti ali krivičnosti vseh omejitev odločevala družba sama potom svojih organizacij. Sedanje socialistične organizacije so začetek in priprava za bodočo družbo. Ali ni torej vsakemu jasno, da so socialisti brezpogojno vezani na tiste omejitve, ki jih sklenejo te organizacije? Če je pa vezan, če jih torej mora upoštevati — pa se jih brani upoštevati in izvrševati, ali ni potem stranka dolžna poklicati ga na odgovor in izključiti ga, če se ne pokori?

Spektator v »Zarji« pravi, da ne. Ne pravi tega naravnost, pač pa razlaga, da je nediscipliniranost dovoljena, kadar je koristna. Tako govore samo izraziti oportunisti.

Oportunizem pomeni prav toliko, kakor koristolovstvo, le da je prvi izraz malo milejši. Kadar govorimo o oportunisti, mislimo bolj na nasprotje »neoportunist« in pravimo da je pač vsak neumen, kdor dela kaj takega, kar ve, da mu bo škodovalo. Če je stavek takole zavrt, bo pač vsak mislil, da oportunizem res ni nič hudega, kdo bo delal tisto, kar mu škoduje? Koristolovstvo pa pomeni naravnost gonjo za koristjo, brez tiste misli na nasprotje, škodo. Sicer pa sploh radi tuje besede bolj milo tolmačimo, nego domače. Bolj nobel so!

Da bo zbirka popolna, pomislimo še na koritarstvo. Tudi ta beseda ne pomeni nič drugega kakor koristolovstvo in oportunizem, le da je izmed vseh treh najbolj prostaška. V bistvu pa pomenijo vse tri eno in isto, namreč gonjo za dobičkom. Gonja za dobičkom pa je od socializma prav tako daleč kakor kapitalizem.

Socialisti imamo vsak svoj želodec in nič nas ni sram zato. Vsi gremo za zaslužkom, vsi moramo imeti kruha, ali če hočete korita. Torej smo oportunisti vsi, nikakor bi ne bilo treba, da tega ali onega še posebej imenujemo s tem imenom. Če ga pa imenujemo, moramo imeti za to poseben vzrok, namreč tega, da se ta ali oni preveč preriva h koritu na škodo drugih, ki imajo tudi pravico jesti pri istem

bledelo, čez obraz mu je šinil satanski nasmeš, ko je poklical Franca. Tudi on je že dali časa zalezoval Mari, videl sem enkrat temno senco, ko je stala za drevesom in v vodi sem spoznal njegov spačeni obraz.

Francova usoda je bila zapečaten, tudi on je moral z drugimi za več mesecev v tujino. Li bode bela vodna rože še sveža ko se vrne? ...

Vroče popoldne je bilo, ko smo se v naši skromni družbi poslavljali od Franca. Mari je slonela na njem, ni se ga mogla nagledati, saj je pač zrla v njegov obraz zadnjič s tistimi očmi, ki so zrle tako nedolžno, kakor zre prvo cvetje jablane spomladi v svet. Ločiti smo se morali, nebo se je pooblačilo, v daljavi je pretrgal tišino zamolkli grom. Dolgo je še stala na bregu v svoji beli obleki ter naju pozdravljala s svojo belo roko.

Bila je že temna noč, ko sva še vedno korakala po gozdu. Bliski so rasvetljevali temoto, s sklonjenima glavama sva hodila, pot se nama je izgubila, debele deževne kaplje so nama padale po obrazu in po rokah ...

»Nobenega človeka še nisem ljubil

koritu. Kdor hoče več, nego mu gre, kdor hoče dobiček na škodo drugih, temu pravimo koristolovec in ga uvrščamo med kapitaliste, ki se tudi ženejo za dobičkom... Če je med kapitalisti, ga imenujemo kapitaliste, če se pa štuli med socialiste mu pravimo oportunist koristolovec ali koritar, kakršne smo pač volje.

Ko je Scheidemann videl, da kriče nemški delavci »Deutschland über alles«, jih je imel v internacionalnem smislu poučiti, da je to napačno in jih opozoriti na sklene ki so jih vsi dolžni izpolnjevati. Morebiti bi ga bili poslušali, morebiti bi ga bili kamenjali. Scheidemann pa tega ni storil. Misli si je: zdajle je boli pametno potegniti z delavci, ne le da ni nevarno, še lepo bo in prijetno koristno ba zame! Ni šel za tem, kar je prav, ampak za tem, kar je koristno. Bil je oportunist. Komunisti so rekli, da je proletariat izdal, in imeli so prav. Mi smo pa tako hudobni, da pravimo, da je proletariat izdal Scheidemanna, ko je pel »Deutschland, Deutschland über alles«. Če ne bi bil proletariat tega pel, bi Scheidemann najbrž ne bil šel s cesariem, bi najbrž tudi vojne ne bilo. Scheidemann bi ne bil oportunist in komunisti bi ga še vedno imeli v časteh, kolikor jih ne bi ostalo pri meščanskih strankah, kjer so prej bili.

Ko je naša stranka odklonila podpore in zahtevala od svojih članov, da jo morajo sami vzdrževati s svojimi prispevki, so nekateri njeni voditelji mislili da to ni oportuno, češ, potem bodo ti člani hoteli tudi odločevati! Mi, ki nekaj imamo, bi morali več plačevati, pravic bi imeli pa prav toliko, čeprav več znamo! To ni koristno. Pa so pokazali stranki zobe, češ, brez nas bo stranka itak zmaznila. Pa ni! Pridno je zapisovala kdo plačuje in kdo ne, potem pa vse izključila, ki ne izvršujejo sklepov. Pa so prišli oportunisti in rekli, da to ni oportuno, da se s tem stranka pred javnostjo blamira. Pa se ni blamirala samo močnejša in bolj spoštovana je postala. In nikdar več ne bo trpela, da bi kdo govoril proti disciplini, ker ve da je vsak oportunist kdor ne izvršuje sklepov. Stranka bo vselej znala zaščititi svoje koristi dokler bodo odločevali njeni odgovorni odbori, posamezniki naj se pa prilagodijo strankinim sklepom, ali pa naj gredo svoje koristi iskat h kapitalistom. (Konec danes teden.)

tako« je rekel Franc, ko sva se vstavila pod visokim hrastom »kakor njo; komu drugemu naj jo zaupam, kakor tebi, dragi...«

Nisem mu gledal v obraz, blisk je pretrgal njegove besede, na mojem bledem obrazu pa je bral resnico.

»Tudi ti... je zajechalo v hrastu, »tudi ti... je odmeval jek po gozdu. »Jo ljubiš... je zakričala njegova duša. »Jo ljubiš... je ponovil grom.

Stal sem nem, v njegovih prsih pa je divjala nevihta, hujska od elementarnih sil. Napele so se mu žile na sencih, čul sem utripanje njegovega srca.

»Da, tudi jaz jo ljubim!« sem kriknil iz vse duše, tople potne kaplje na čelu so se mešale z mrzlim dežjem. Stopil sem k niemu, položil mu roko na ramo, rahlo, kakor jo zna položiti samo mati...

»Fran, pri najinem prijateljstvu ti obljubujem danes« rezek blisk je pretrgal zvok mojih besedi, »ti obljubujem, da ti jo hočem čuvati kakor svoje oko, zatri bom svoja čuvstva in nikdo ne bo izvedel moje skrivnosti, tu moja roka!«

Odšel je v daljo, s seboj pa je vzel kaj sumnje...

Notranja politika.

(Govor poslanca sodr. Etb. Kristana v proračunski razpravi v Narodni skupščini.)
(Dalje.)

Gospodje, v Ameriki razmere niso dobre, zlasti lani niso bile dobre. V Ameriki je bila strašna brezposelnost. In Amerika tudi ni tako liberalna, kakor se nam tukaj včasih sugerira. Ta velikanska svoboda je le boli legenda. Tudi tam je dovolj reakcije in nesvobode — (Medklic: In batin.) ... tudi batin je bilo, da. Po zaporih na primer je bilo pretepanja in še marsikaj drugega. Toda kljub temu, da tudi tam ne teče med in mleko, čutijo vendar tako razliko med ondotnimi in tukajšnjimi razmerami, med ondotnim in tukajšnjim življenjem da ne morejo tukaj vztrajati, da gredo nazaj. In če se hočejo vrniti, gospodje, se jim niti tega ne dovoli, ali če se to že ne more prepričati, se vsaj tako šikanirajo kakor da se jim hoče za slovo izbiti še zadnja sled ljubezni do dežele. Človek, ki je prišel kot prostovoljec iz Amerike in privedel še četo tovarišev s sabo, ki se je bojeval, pa sedaj ne more najti zaslužka, a ima ženo onkraj morja, bi se rad vsaj vrnil tja; toda dasi je tukaj služil pri državni oblasti, pri eni najbolj državnih oblasti, kljub temu, da ima stari potni list, potrdila svojega prostovoljstva in priznanja in kaj vem kaj vse, mora že nekaj tednov beračiti za potni list. Kljub temu, da se je za stvar zavzel gospod minister Krstelj, izgleda, kakor, da bi človek moral potrošiti še zadnji paro in da si ne bi mogel kupiti niti karte za ladjo.

Tudi to je slučaj, ki vam ga navajam le za zgled: a takih primerov bi vam lahko naštel mnogo.

Potni listi, gospodje ne služijo tukaj za urejevanje nekkih razmer: potni listi so postali instrument sekature. Če bi radi šli kam izven dežele, vas sekirajo, če bi radi prišli v deželo, vas zopet sekirajo. Človek, ki je bil tukaj rojen, pa so ga razmere odvedle v tujino, dočim ima svoje tukaj, in bi jih rad posetil, prosil za potni list in za vizum, dokler pa to dobi, mine nekoliko mesecev, po pol leta in še več. Če se tak človek obrne do našega poslanstva na Dunaju pošljejo ves akt sem v Beograd; tukaj poleži nekaj časa in po-

tem se pošlje v rojstno občino, potem se kdove kdaj vrača v Beograd, in čez kakšnih šest mesecev se odgovarja človeku, da ne more dobiti potnega lista — če se medtem ne pozabi enostavno na vso stvar. O tem sem se večkrat prepričal, in za dokaz, da sem se mogel prepričati, vam navajam slučaj, ki se je primeril moji sestri. Ona je rojena v Ljubljani. Omožila se je na Dunaju, kar po mojem skromnem mnenju še ni krimen zoper našo državo; ceih osem mesecev ni mogla dobiti potnega lista, da bi mogla obiskati svoje sestre in brate. To ni edini slučaj, ali navajam ga zaradi tega, ker se mi bo verjelo, da poznam vsaj ta primer. Sicer pa je takih slučajev brez števila, in zlasti zadevajo delavce. Šikanirajo se zaradi potnih listov na različne načine, in ker se ne morejo braniti, se jim pri tem najslabše godi. O tem bi se lahko zapela žalostna pesem.

Zdi se, da se gre tudi s tem postopanjem za tem, da bi se našim državljanom, pa tudi zunanjemu svetu dokazalo, da so podaniki eno, drugo pa da je oblast, ki lahko ukazuje in postopa, kakor hoče. To ni dobro, zakaj mi ne potrebujemo podanikov, ampak svobodne državljanke, ki bodo mogli zaupati vase in verjeti v svojo državo. Zakaj gospodje, če hočete, da se dobro rešijo problemi, ki se v bodočnosti morajo rešiti, jih boste mogli rešiti le z narodom, ki ima svojo voljo, ne pa s sužnji. Od podanika do sužnja je pa le nekoliko kratkih korakov.

Tukaj se je tudi že govorilo o fašizmu. In gospodje, kadarkoli se izreče ta beseda, se najdejo v krogu večine ljudje, ki napravijo tak hrup, da se ne sliši beseda ali pa se prorogljivo smejejo. Pa vendar veste, da so se fašisti ustanovili s protekcijo oblasti... (Medklic: In z denarjem.) Pravim, s protekcijo oblasti, in mislim da je ta pojem dovolj obsežen. Ne bom pa trdil, česar ne vem. Nikdar nisem trdil, česar ne vem, in če sem govoril o rečeh, o katerih se more sumiti, sem to storil v obliki vprašanja. Znano nam je pa, da se s protekcijo oblasti ustvarjajo organizacije ki imajo namen nasilno nastopati proti drugim organizacijam. Nikar, gospodje, ne dovolite, da se to vgnezdi pri nas! Videli ste, kako je Italija ustvarila svoj fašizem, in danes tarna Italija zaradi fašizma. Oficielna Italija je mi-

slila da ustvarja fašizem za to, da okrepiča sebe, danes pa zahteva fašizem, da ona kapitulira pred njim. Gospodje, to se godi povsod, kjer se dovoli, da se razpasejo take organizacije: povsod nastane iz njih nevarnost za državo in za narod. Nekaj podobnega je bilo tudi v Nemčiji. To je hujše od boljše vizma.

Če ne bi šlo za nič drugega, pomislite vsaj to, da odbijate na tak način še bolj tiste dele naroda, ki so itak že ponekod razporeženi, da se čutijo odbite. Vaša naloga bi bila, da jih pritegnete, tudi če se to ne more izvršiti v 24 urah. Ali z dobrim delom in z odkritosrčnim izkazovanjem dobre volje se lahko prepričajo. Nemara ne boste nikdar mogli prepričati nekaterih voditeljev, toda z dobrimi metodami se prej ali slej prepričajo mase. In če bi imeli voljo tako delati, vam ne bi bilo treba nikakršnih fašistov in nikakršnih organizacij ki morejo danes biti podpora režima ki pa so jutri lahko ne le sovražniki režima, ampak lahko ugonobe državo samo.

Zakon o zaščiti države.

Tudi so bile tukaj že omenjene provokacije, takozvani »agents provocateurs«. In zopet se najdejo v tej zbornici nekateri ljudje, ki se enostavno nasmejejo, če slišijo to. In zopet, gospodje, vam moram reči, da je bilo tega provokaterstva, da ga je še, da so bile komunistične organizacije, ki ne bi bile nikdar nastale, da ni bilo agentov, ki so istočasno služili na eni strani policiji, na drugi pa takozvanemu komunizmu. In to je povsem naravno, še bolj naravno pa je, da se ugnezdi tako provokaterstvo če se prinese zakon, kakršen je takozvani zakon o zaščiti države, zakon, ki je slab sam ob sebi, zakon, ki je povrh tega še tako nedoločen, da napravi vsak žandar in vsak policist lahko kavčuk iz njega. V takih okoliščinah, gospodje, je naravno, da se bude vsakovrstne ambicije da se najdejo ljudje, ki razumejo, kako bi mogli napredovati, dobiti pohvale in si pridobiti »zasluge«, če pokažejo močno pest proti komunistom; in če ni teh komunistov, da bi jim pomagali do cilja, so včasih sposobni, da si jih ustvarijo sami. To, gospodje, je tako znana in tako logična reč, da mi ni treba ponavljati, kar je bilo tukaj že povedano in mi tudi ni treba navajati novih primerov.

III.

Prihodnjo nedeljo sva se sprehajala z Mari ob bregu Donave. Besede niso hoteli iz grla, prebridko naju je potrla Francova ločitev. Kmalu sva se poslovila.

Ni se mi še hotelo domov, čeprav se je že delal mrak. Taval sem po gozdu tožnih misli ter nenadoma prišel do klopiče v našem svetišču. Dolgo sem sedel, bila je že pozna mesečna noč. Živi refleksi so se odbijali na Donavi, v nočni tišini je zaskovikala sova, od daleč se je čulo petje brodarjev.

Kar se je tam na prostrani vodni gladini začela pregibati mala bela točka, ki je vidno rastla. Vedno večja je postajala, čuli so se lahni udarci vesel čolnič je bežal proti meni, a v njem ona zlatolasa devojka z belo vodno rožo v lasih. Tih, vedno bližje prihajajoči zvoki njenega petja so me zazibali v sen tajne sreče liki akordi se igrajočih valov, tajnostnega šušljanja listja, pesmi narave. Čolnič je zadel ob breg in njena postava, zavita v bel pajčolan, je kakor gozdna vila plavala proti meni. Ko me je zagledala je ostrmela, toda takoj se je oglasil njen srebrno čisti smeh.

Prisedla je k meni, prišla me za roko in sedela sva dolgo, dolgo. Glava mi je omahnila nazaj sanjal sem, sanjal o sreči življenja, njeni lasje so se dotikali mojih lic na ustih sem začutil dolg poljub, poljub neizmernе blaženosti, tihe sreče...

»To, prijatelj, za plačilo!...«
Čolnič se je oddaljil, njena postava izginila, moja duša pa se je zavedla...
»Mari!... Mari!...«
Samo odmev. Na prsih sem našel belo vodno rožo...
Drevje je šumelo... Bil je prvi in zanj njen poljub...

Med tednom — ravno je zahajalo solnce, dan se je nagibal h koncu — sem dobil pri povelju malo dišeče pisemce:

Dragi prijatelj!
V nedeljo praznujem svoj sedemnajsti rojstni dan ter Te v imenu papana povabljam na domačo slavnost...
Mari.
Torej k nji — v njeni veseli, smehljivoči družbi celo popoldne in večer!
Toda, Franc, odpusti, nič ni slabega

v mojih mislih! Hočem biti mož, moj odgovor pred tabo bo lahak kakor pernata blazina, nič ni laži v srcu, nič prevare!

Vsi so bili že odšli v prosto naravo, ravno sem hotel zapustiti sobo, kar me je poklical narednik:

»Vi imate danes službo. Vidite, tako je naše vojaško življenje, ni pomoči! Ostanite lepo doma, bom že gledal, da boste drugič bolj prosti!«

»Toda, gospod narednik, pokorno javljam, jaz imam vendar dopust čez čas!«

»Kadar domovina kliče, neha vsak obzir!«

Stal sem kakor okamenel, kakor bi mi kdo iztrgal dušo iz telesa, on pa je, gledajoč me od zgoraj dol, prezirajoče odšel, Kam?

Hodil sem po hodniku, tišina je vladala v vojašnici, zunaj pa je dihal narava življenje, smeh se je čul iz parka, na vrtu restavracije je igrala godba in pari so se vrteli po taktu dunajskega valčka. Velika prostrana vojašnica je bila zame ječa, prosta so bila vrata, a vendar zaklenjena...

(Dalje prih.)

Sicer pa učinkuje zakon o zaščiti države tudi brez tega slabo. Vem na primer za številne slučaje, da so bili naši ljudje, ki so vedno bili socialisti, ki so pripadali našim organizacijam in ki so se odločno bojevali proti komunistom, sami razglašeni za komuniste in da se je proti njim postopalo kakor proti komunistom. Lahko, gospodje, bi vam našli tudi nekoliko slučajev, ko ni bil človek niti socialist, ampak je pripadal kakšni večinski stranki; toda privatno se zameri kakšni žandarski veličini, in ker se mogotec ne more drugače maščevati mora človek veljati za komunisto. In, gospodje, dokler bo ta zakon o zaščiti države, ki je v resnici le zakon o zaščiti slabega režima, v veljavi, ne boste mogli iztrebiti tega zla. (Dalje.)

Zedinjenje soc. strank.

V Nemčiji je koncem meseca septembra zborovala socialistična stranka in neodvisna socialistična stranka, ki sta se združile v eno samo socialistično stranko. Službeno glasilo je sedaj postal »Vorwärts«, »Freiheit« pa je 30. septembra prenehala izhajati. Zedinjenje obeh socialističnih strank je ogromnega pomena za socialistično svetovno gibanje, zato pa tudi prinašamo manifest zedinjenja obeh strank.

Manifest zedinjenja obeh strank.

Zedinjenje socialističnih strank je dokončano. Na skupnem zborovanju v Nürnbergu sta se združili socialistična in neodvisna socialistična stranka. Mase njunih pristašev navdaja veliko veselje, dosegle so čili svojih želja. Pa tudi zunaj stoječi poslušajo. Čutijo, da se je nekaj zgodilo, kar je nedoglednega pomena za usodo naroda in vsakega posameznika.

Socialistično gibanje je eno najsilnejših, kar jih je svet videl. Zopet združeno bo s podvojenimi močmi delovalo. Izšlo je to gibanje iz industrijskega delavstva, ki je najprej spoznalo pomen socialistične misli. Potem se je vedno bolj in bolj poglabljalo v ljudstvu, zbiralo je okoli svojih zastav velik del kmetijskega ljudstva, nameščencev in uradnikov. To gibanje je prikazen, za katero se mora vsakdo zanimati. Človek je lahko prijatelj ali nasprotnik tega gibanja, nikdar pa ne more biti brezbrizen proti njemu.

Široki sloji duševnih in ročnih delavcev, skoro polovica prebivalstva, so glasovali pri volitvah za socialistično stranko, v katero zaupajo. Mnoge je ovirala neka bojazen, neko pomanjkanje požrtvovalnosti, da se niso odkrito priključili gibanju. Tem sedaj kličemo: **postanite socialisti in socialistinje.**

Stranka potrebuje vse sile, kajti velikansko delo jo čaka.

Mlada nemška republika se težko bojuje proti notranjim in zunanjim nasprotnikom. Monarhistična reakcija inaja njene temelje. Vojna in njena posledica, versailleski mir, sta jo zadolžila na celotnem svetu. Silno bedo delavskih mas izkoriščajo nekateri, ki hočejo ustvariti gospodarstvo kapitala, ki korumpira javno življenje in ki hoče nadvladati v državi.

Kaj hoče proti temu storiti zedinjena socialistična stranka? Ona hoče **zaščititi in utrjevati nemško republiko.** Ona hoče, da se nemško ljudstvo v kar največji meri udeležuje upostavitve sveta, da pa dobi enake pravice kakor drugi narodi in da se odstrani politika zlobne reakcije in uničujočih naredb.

Nadalje se hoče uspešno bojevati proti nesramnemu izkoriščanju ljudstva. Ona hoče gospodarski red, katerega zve-

zda vodnica naj bo vobči dobrobit in pravica vsakega delovnega človeka do dostojnega življenja. Zato zagovarja osebnurnik, zato se bori za zaščito delavstva, zato deluje za moderno strokovno in združeno gibanje. Zato zahteva končno nov, kapitalističnega izkoriščanja prost gospodarski in družabni red, ki zagotavlja vsem udeležbo pri uživanju vseh kulturnih dobrin. V tem smislu, ni njen razredni boj za to tu, da ustvarja novo razredno gospodarstvo, temveč da uniči vsako gospodarstvo ter da osvobodi delovno ljudstvo.

V boju in v ciljih je enotna ter ima stike s socialističnim delavskim gibanjem celega sveta. **Zedinjenje v Nemčiji je podlaga in poroštvo za zopetno ustvaritev enotne socialistične internacionale.**

Zedinjena socialistična stranka Nemčije ve, da je njena pot težavna. Prepričana je, da morajo sodelovati vsi, ki so se osvobodili predsodkov preteklosti.

Delovno ljudstvo! Sodrugi in sodružice! Vsi, ki duševno in telesno delate, vsi ki trpite, spoznajete, da vam nihče ne bo pomagal če se sami ne boste pomagali! Samopomoč delovnega ljudstva pa pomeni že vstop v zedinjeno socialistično stranko.

Milijonski množici naših starih sodrugov in prijateljev, ki so vztrajali v težkih dnevih bratskega spora, pa kličemo: V edinosti je moč! Ostanite zvesti zedinjeni stranki, kakor ste bili zvesti razdeljenima strankama! Bodite bratje v posvetovanju, enotni v dejanju, ne trpite nobenega razdora! Delujte s podvojenimi silami za našo veliko skupno stvar! Živela Zedinjena Socialistična Stranka Nemčije!

Politične vesti.

+ V **Mudaniji** so se pričela mirovna pogajanja med Turki in Grki pod protektoratom Anglije.

+ **Papež** je obvestil belgrajsko vlado, da ne dovoli, da bi se duhovščina posluževala pri obredih staroslovenskega jezika.

+ **Laški fašisti** so zasedli Bolcan ter dosegli odstavljenje komisarja. Sedaj groze s pohodom na Inomost.

+ **Italijanski ministrski svet** se je izjavil pripravljenega dovoliti Avstriji 20% posojila, toda pod pogojem, da bo dobila predsedstvo in odločevalen glas v mednarodni kontrolni komisiji.

+ **Bankir Morgan** bo prevzel konzorcij, ki bo dal Avstriji posojilo v znesku 330 milijonov frankov. Prispevala bo Anglija, Francija, Italija in Češkoslovaška.

+ **Internacionalni sociološki kongres** se je sestel 31. m. m. na Dunaju. Prisotnih je 400 delegatov, med katerimi so tudi iz Jugoslavije.

+ V **Prago** bodo odpotovali k proslavi češkoslovskega osvobojenja razni ministri, med katerimi ne manjka seveda minister Pucelj. Obenem se bo odpeljalo v Prago 150 poslancev. Stroške bo plačala država — in le ti ne bodo majhni!

+ V **Leipzigu** so 21. m. m. pričeli z obravnavo proti morilcem Rathenau, ministra za zunanje zadeve. Razpravi prisostvuje veliko novinarjev iz inozemstva. Za poslušajoče občinstvo so izdali 700 vstopnic.

Dnevne vesti.

K našemu **uvodniku.** Marsikomu se bo morda čudno zdelo, da govorimo v tem nadaljevanju o stvareh, ki dozdevno nimajo s sodr. Etbinom Kristanom nobenega opravka. Kdor pa je z mislijo pre-

bral prejšnja poglavja, ta ve, da je današnje v dobri zvezi z njimi in da je bila naravnost nujna potreba obširneje spregovoriti o teh stvareh. Norec bi bil, kdor bi mislil, da smo hoteli s. Etbina istovetiti s Scheidemannom. Takšen naj rajši čaka, da prebere vse do zadnje besede.

»Naprej« **štev. 219. in 222.** je priobčil članek k vsedelavskemu zletu, ki bi se naj vršil prihodnje leto v Mariboru. Ker so v članku nekatera važna navodila, kako naj bi se zlet organiziral, priporočamo sodrugom, da si ti dve številki preberejo. Nadaljnje predloge radevolje sprejememo, bodisi za »Naprej«, bodisi za »Ljudski Glas«.

Manifestacijsko zborovanje za železnico Kočevje-Brod-Moravice. V nedeljo, 1. t. m. se je vršilo na Brodu ob Kolpi veliko manifestacijsko zborovanje, ki ga je sklical akcijski odbor za zgradbo železnice Kočevje-Brod-Moravice. Ob navzočnosti večtisočglavega občinstva je otvoril shod poslanec Škulj, ki je podal zgodovino projektirane proge. Povdarjal je, da je projektirano progo rodila potreba, naker je izčrpno polemiziral proti očitkom Klodičevih pristašev. Za njim je govoril inženir Müller — Petrič, ki se je izrazil za Musilovo progo, ker je krajša in za polovico cenejša. Isto je povdarjal inženir Musil, Podpolkovnik Schneller je ravnotako naglaševal važnost in potrebo železnice spričo ogromnega naravnega bogastva, ki ga pa ljudstvo ne more izrabljati, ker ni železnice. Nastopali so nato govorniki — zastopniki občin od blizu in daleč. Značilno je začel svoj govor seljak Klobučar iz Broda, ki je primerjal ljudstvo z ovev, polne volne, ki pa jo gospodar ne striže, zato pa poginja. Zborovanje je sprejelo resolucijo, iz katere omenjamo točko ki govori o reviziji vzakonjene proge Kočevje - Vrbovsko. Večtisočglava množica je opetovano vzklikala proti samostojnosti, ministru Pucelju, ki se je odtegnil delu v akcijskem odboru. Ljudstvo je zahtevalo od akcijskega odbora, kateremu je izreklo zaupnico, naj ne odneha od svojega dela. Mi socialisti smo seveda navdušeni za vsako železnico: čim več železnic bomo imeli, tem boljše bo za državo. Resnica je, da bi država prav lahko dajala tiste milijarde, ki jih daje za vojaštvo, za železnice, torej za civilizatorične naprave. Od proračunov za železnice bi imelo ljudstvo korist, ker bi z novimi železnicami zaslužilo, medtem ko ga izdatki za vojaštvo samo obremenjujejo.

Listnica uredništva. Dopis iz Brežic priobčimo prihodnjič.

Ljubljana.

Premiera senzacionalne drame R. U. R. se vrši danes, v sredo, dne 4. oktobra ob osmi uri zvečer. Drama, ki je opremljena s popolnoma originalnimi kulisami in pohištvo ter zasedena z najboljšimi dramskimi močmi se dogaja v daljni bodočnosti — v zavodu, kjer izdelujejo žive ljudi. Dejanje je vseskozi napeto, nenavadno in učinkovito.

Licenciranje bikov. V zmislu zakona o povzdigi rejne goveje živine vabijo se oni posestniki, ki rede biko za plemstvo tujih krav in telic, da jih naznanijo mestnemu magistratu (Gospodarski urad) do 5. oktobra 1922. Naznanjeni biki, katerih posestniki bivajo v mestnem okolišu ljubljanskem, se bodo na njihovem dvoru pregledovali dne 28. oktobra 1922 ter odbarovali oni, katerih biki bodo najboljše. K temu se pripominja, da se neličenci biki ne smejo spuščati za plemstev tujih krav in telic in se bo vsak prestopnik strogo kaznoval.

Štedenje z električnim tokom. Prejeli smo sledeči dopis: Na podlagi sklepa bivšega občinskega sveta se zastopstvo mestne občine resno bavi z načrti za napravo velike električne centrale na Savi. Kadar bo ta naprava uresničena, tedaj bo imela Ljubljana vsestransko dovolj elektrike na razpolago. V obstoječi elektrarni pa so stroji zlasti v in tujih in zgodnjih večernih urah tako preobteženi, da je mestni magistrat primoran izdati tudi letos za jesenski in zimski čas iste predpise glede štedenja z električnim tokom, kakor je to storil v pretečenih zadnjih letih. Če ne bo vsak posameznik po svoji moči pripomogel k varčevanju v zgodnjih večernih urah, ko je elektrarna najbolj obremenjena, tedaj preti nevarnost, da ostane zvečer Ljubljana brez elektrike. V splošnem so ti predpisi že znani iz pretečenega leta. V glavnem se tičejo: 1. pisarniških prostorov, trgovin in skladišč, kjer je električna razsvetljava v mesecu oktobru po 17. uri, od 1. novembra do 1. marca pa že po 16. uri sploh prepovedana. (Izvzete so trgovine z živili in javni uradi, ki morajo imeti nočno službo). 2. V delavnicah, gostilnah, kavarnah in drugih javnih lokalih, kakor tudi po stopniščih in hodnikih se sme med 16. in 19. uro uporabljati le polovica običajne razsvetljave. Od 19. ure dalje je dovoljena vsa razsvetljava. 3. V prostorih, kjer je poleg elektrike napeljan tudi plin, se sme med 16. in 19. uro uporabljati samo plinova luč. 4. V stanovanjih se mora štediti z elektriko od 16. do 19. ure, sicer je dovoljena poljubna poraba. 5. Uporaba električnih motorjev je dovoljena le po dnevi, sicer se motorji brezobzirno odklopijo. 6. Uporaba električnih ventilatorjev in aparatov, zlasti likalnikov in električnih kuhalnikov je prepovedana od 16. do 19. ure. V ostalem času je dovoljena. 7. Naprava novih inštalacij za elektriko se načeloma prepoveduje, izvzeti so le izredni slučaji. Vsakemu, ki bi z elektriko ne štedil ali drugače ne upošteval teh predpisov, se bo ves tekom dotičnega meseca uporabljeni tok zaračunal po desetkratni ceni. Po trikratni kazni se elektrika trajno odklopi. Mestni magistrat opozarja vsa merodajna oblastva in korporacije, da upoštevajo te predpise in dajo dober zgled ostalemu občinstvu, ker zahtevajo to splošni interesi vsega prebivalstva v Ljubljani.

Ljubljanski trg. Ljubljanski trg je v letošnji jesenski seziji precej ugoden. Množina sadja in gob je letos izredna. Glede mesa je trg dobro založen. Konzum svinjskega mesa je zelo reducirán vsled visoke cene 94 do 100 K za kg. Goveje meso prve vrste 60 do 64 K, druge vrste 42 do 50 K, tretje 3 K. Občinstvo v Ljubljani kaže mnogo premalo kritične presoje kvalitete blaga. Vsako meso, čigar kvaliteta ne odgovarja prodajni ceni, naj se dosledno zavrne. Prodajalci morajo strogo držati cen, katere imajo vidno označene. Telečje meso prve vrste 60 K, druge 58 K. Slanina in mast se vztrajno drži na stari ceni. Riba in sal 140 K, mast 160 K. Upliv konkurence ameriške masti, ki se v detajlu prodaja v Ljubljani po 120 K kg, bi bil izredno učinkovit, če bi se preskrbelo večjo množino; posamezni vagoni pridejo premalo v poštev. Analiza ameriške masti je izkazala čisto svinjsko mast, vsled tega se more to blago občinstvu popolnoma priporočati. Prekajeno meso stoji na starih cenah. Šunka 130 do 150 K po kvaliteti, prekajeno meso prve vrste 120 K, druge 110 K. Kvaliteta mesnih izdelkov je zadnje čase

zopet zelo nazadovala. Vzrok leži v nesposobnosti in malomarnosti naših producentov, ker jim manjka za to potrebne strokovne izobrazbe. Od tujcev, ki prihajajo v Ljubljano, od katerih naj bi se učili, dobimo običajno le izmeček. Dvig produkcije mesnih izdelkov bi bil zelo priporočljiv, ker se s tem konsumentu zelo olajša in poceni prehrana. Samo ob sebi umevno se sme upravit v tržni promet samo prve vrste blago vsled velike opasnosti teh izdelkov za človeško zdravje. Glede klobas se priporoča občinstvu vsled velikega preostajanja mesa na trgu veliko pozornost. Perutninski trg je primeren, kvaliteta blaga pa slaba, ker ni pri nas še razvita vzorna reja perutnine, v prvi vrsti vsled pomanjkanja in draginje krmil. Divjačine in rib letos na trgu ni skoro nič. Cena mleku 12 K liter, glede kvalitete vlada stara mizerija. Moka se konstantno drži na ceni 30 K za št. 0 v detajlni razprodaji. Konkurenca ameriške moke bi bila tu izredno občutna, ko bi se posrečilo spraviti večjo množino blaga v Ljubljano.

Celje.

Sočutnost gospode okrog okrajnega zastopa v Celju nas zopet sili, da spregovorimo nekaj besed. Že v letu 1921 smo vložili zahteve za izboljšanje tamošnjega delavstva, ki komaj životari s tisto slabo plačo in vedno večjo draginjo. Toda glas delavstva pri gospodih ni našel odmeva. Vendar smo ponovili zahteve v mesecu septembru in sicer smo zahtevali 75% poviška na dosedanje plače, ki znašajo 700—1200 K mesečno. Sramota za Celjski okrajni zastop, da tako nesramno izkorišča svoje uslužbence, zlasti cestarje! Ali se ti gospodje res ne zavedajo, da je delavec tudi državljan in da mora kot tak živeti, ne pa kot kakšna? Tudi to jim bomo pojasnili! — Več prizadetih delavcev.

Maribor.

Esperantski tečaj »Svobode« je začel s poukom v ponedeljek, 2. t. m. Prisotno je bilo lepo število učencev, ki se pa bo gotovo še povečalo, ker se do sobote, 7. t. m. ob pol 8. zvečer — odslej se bo vršil pouk ta dan in ob tej uri in ne v ponedeljkih — še vedno lahko pridejo vpišati običajni zamudniki. Po tem roku se novi člani ne bodo več sprejemali, kvečjemu za poznejši tečaj. Opozoriti moramo na to, da imajo člani dolžnost redno in točno prihajati k lekcijam, da ne bo škodljivih zavlačevanj. Prva lekcija je potekla zanimivo in je bilo videti, da se sodrugi v teh treh, štirih mesecih, kolikor jih bomo rabili za predelavo cele esperantske slovnice, ne bodo naveličali lahkega »študija«. Mariborska »Svoboda« je mnogo pridobila s tem krožkom. Biti nam mora za mrljaj, kako je treba delavstvo zainteresirati za kulturno delovanje in kaj mu je treba nuditi, da bo prihajalo k nam in ga ne bomo še nadalje vabili v gostilno, če ga bomo hoteli imeti. Želeti bi bilo, da bi tudi po drugih podružnicah osnovali podobne tečaje, da bomo meli že nekaj tal pripravljenih, ko ustanovimo ob bližnjem »Svobodinem« občnem zboru esperantsko podzvezo.

Seja občinskega sveta bo v petek ob 19. v mestni posvetovalnici.

iz stranke.

Po sklepu Pokrajinskega odbora objavljenem v »Ljudskem Glasu« št. 39, z dne 28. septembra pod št. 3 naznanjamo, da so dozdej obračunale za september sledeče organizacije: Bloke, Podsreda,

Križe pri Trziču, Videm - Krško, Braslovče, Dravograd, Mislinje, Polzela, Zg. Šiška, Škofjavska in Velenje.

Samo še tiste bodo imele pravico udeležiti se Strankinega zbora, ki bodo obračunale do 15. oktobra za september, ki bodo torej objavljene v »Ljudskem Glasu« št. 41 in 42.

Vse organizacije mariborskega okrožja, ki so dozdej obračunavale svoje prispevke okrožnemu tajništvu SSJ in KDZ v Mariboru opozarjamo, da ne bodo zastopane na Strankinem zboru, če ne bodo obračunale Pokrajinskemu tajništvu v Ljubljani, poštini predal 168 najpozneje do 15. oktobra za mesec september. Za prispevke pa, ki so jih pošiljale dozdej v Maribor, morajo pa poročati, koliko in kdaj so obračunale. Potrdila naj pošiljajo samo v prepisu, originale naj obdrže.

Na poročilo okrožnega tajništva v Mariboru v »Enakosti« št. 9 z dne 29. septembra 1922. Izmed izključenih poslancev je g. Golouh edini toliko pogumen, da je dal potem svojega mariborskega tajništva v »Enakosti« popravek, češ, da ni plačal samo 750 Din, temveč 4170. Na ta popravek se čutimo dolžni objaviti točne številke: plačal je leta 1920. nič, leta 1921. nič, 16. junija 1922 našemu tajništvu 812.50 Din, v Mariboru pa 1. febr. 1922 250 Din, a aprila pa 500 Din, skupaj torej 1562.50 Din, od teh v Mariboru 750 Din. Če je plačal torej kaj več, je plačal to šele zadnje čase, kar bi nam bilo njegovo tajništvo pač vsekakor sporočilo, da je končno vendarle vsaj deloma (!) zadostil sklepom celjske skupne seje Glavnega odbora in Pokrajinskega odbora. Kako se je pa brigal za predlanske in lanske sklepe izvrševalnega odbora ter kongresa, je razvidno iz gorenjih ničel. — Pokrajinsko tajništvo.

Šmartno ob Paki. Odbor krajevne organizacije KDZ v Šmartnem ob Paki opominja vse svoje člane naj plačujejo redno mesečni prispevek, sicer se jim ustavi brezpogojno list. Red mora biti povsod! Članarino prejema vedno blagajnik sodrug Bizjak in sodr. M. Omladič. Ne odlašajte, če si hočete ohraniti članske pravice! — Odbor.

Kraj. pol. org. KDZ v Šmartnu pod Šmarno goro poziva vse člane, kateri so zaostali, da poravnajo nemudoma zaostalo članarino; člani naj se navadijo, imeti članarino vedno plačano za en mesec naprej! Vsak naj sam prinese prispevek svojemu zaupniku zadnje nedelje v mesecu, to pa zato, da se more mesečni obračun redno izvršiti. Kdor se ne drži reda, izgubi članske pravice!

Globoko. Krajevna organizacija KDZ v Globokem sklicuje za dne 15. oktobra t. l. članski sestanek. Člani naj prinesejo svoje članske izkaznice s seboj, ker se bo pobirala tudi članarina. Dnevni red zelo važen. Udeležba dolžnost. — Odbor.

Iz seje brežiškega okrožnega odbora. V nedeljo, dne 1. oktobra t. l. se je vršila v Brežicah 3. seja okrožnega odbora z zelo važnim dnevnim redom. Takoj po otvoritvi je poročal s. Iv. Baraga kot predsednik okrožnega odbora obširno o poteku seje Pokrajinskega odbora 24. septembra. Poročal je o izključenih 4 poslancih, ki so se sami izključili, ker niso izvrševali vse dolžnosti, kakor jih določa organizacijski pravilnik, ki je bil sprejet na Strankinem zboru v Trbovljah. Poročal je tudi, kako napačno ravnaajo posamezni funkcionarji v Mariboru, ki delajo proti pravilniku. Pri drugi točki dnevnega reda se je razpravljalo o zaupniškem zboru, ki se bo vršil 5. novem-

bra v Brežicah. Vse krajevne organizacije Brežiškega okrožja naj vršijo svojo dolžnost, da bodo imele pravico udeležiti se zaupniškega zbora! Tudi zaupnike iz krajev, kjer še ni organizacij vabimo naj za ta dan pripravijo svoje predloge in načrte za nadaljno delovanje. — Po sklepu seje okrožnega odbora v Brežicah pozivljamo poslanca g. Kisovarja naj vrne nemudoma vse akte, ki jih je prejel od zaupnikov brežiškega okrožja glede agrarne reforme, ker ne maramo imeti stikov s poslancem, ki ne pozna organizacijskega pravilnika. — Ker so sodrugi v Stari vasi po krivdi g. Kisovarja, ki jih je napačno informiral prisiljeni plačati vse sodne stroške, ne da bi dosegli svoje upravičene zahteve pri občinskem agrarnem odboru, bi bilo edino umestno, da g. Kisovar povrne sodrugom vse tozadevne stroške. Žalostno dovolj, da ne pozna poslanec zakonov in da napačno informira ljudstvo, ki mu zaupa. — Sodrugom kličemo: ne zanašajte se na bogove! Delavno ljudstvo bo rešilo edino delo delavnega ljudstva samega! — Okrožno tajništvo SSJ in KDZ v Brežicah.

Vse dopise za Okrožno tajništvo SSJ in KDZ v Brežicah naj se naslavlja na naslov sodr. Martina Umeka, Piršenberg 14, p. Globoko pri Brežicah.

Vestnik Svobode.

Osrednja knjižnica »Svobode« v Ljubljani, Židovska ulica 1, I. nadstropje, je odprta vsak delavnik od 5. do 7. zvečer in vsako nedeljo ter praznik od 10. do 12. dopoldne. Delavstvu priporočamo, da pridno obiskuje knjižnico, posebno sedaj ob jesenskem in zimskem času. Posebno pa opozarjamo vse posetnike knjižnice na zelo bogat znanstveno-poučni oddelek, slovenski kakor tudi nemški.

Dopisi.

Iz kamnoloma na Pohorju pri Oplotnici. Na zelenem Pohorju blizu Oplotnice je kamnolom, ki obstaja že kakih 30 let. Tam izdelujejo iz granita različna dela za vse kraje. Pred vojno je bilo tam mnogo delavcev, ki se jim je precej dobro godilo, ker so bili seveda večinoma vsi organizirani. Sedaj pa po prevratu se je tam precej izpremenilo. Tujih delavcev razen kamnoseškega mojstra ni, domače delavstvo se pa ne zaveda koristi organizacije in zato so pa tudi plače, času primerne sramotne. Prvovrstni delavci zaslužijo na dan za 8urno delo 24 dinarjev, začetniki pa po 12 dinarjev. Kako naj živijo s takim plačilom družine, ki si morajo vse kupiti, to prepuščamo javnosti, naj o tem premišljuje. Tisti, ki nimajo zemlje za pridelovanje najpotrebnejših živil, ali tisti, ki nimajo kakega postranskega zaslužka, so slabotni siromaki, sestradani in raztrgani. Gospodje od podjetniške družbe pa se vozijo v luksuznih avtomobilih, hodijo na planine na lov ter na razne druge zabave. Brez skrbi živijo, saj imajo veliko delavcev, ki se za njih trudijo. Siromaki, delavci se jim ne smilijo. Mislijo si pač, če ne moreš živeti, pa pogini! Pač pa skrbljivo za to, da imajo dobre priganjače. V tem delu se odlikuje neki domačin, ki je bil v vojni »Zugsführer« pri »Kaiserschützli«. Morda si domišljuje, da je še vedno v taki službi. V zadnjem času so sprejeli jetnike na delo. Ti morajo sicer delati od 6. zjutraj do 6. zvečer, ali kakor se vidi, niso nič cenejši od drugih delavcev. Če upoštevamo njih potrežbo in draginjo, stane vsak jetnik dnevno 25 do 30 dinarjev, torej toliko kolikor prvovrstni delavec. Pre-

mislite torej vi preprosti delavci, kdo je temu kriv, da vas stavijo z jetniki na enako stopnjo. Vi sami ste tega krivi! Poslušajte! Vaši delodajalci so organizirani in se združujejo čezdalje bolj, da vas lažje vodijo na uzdi. Ali ne uvidite, da morate imeti tudi vi organizacijo? Strokovno, gospodarsko, kulturno in politično! Ker dokler ne bomo politično močni, tako dolgo se nam bo tudi slabo godilo. Zato zbudite se, stopite v organizacije in sicer v delavske, ne v kapitalistične, v katere vas hočejo loviti kapitalistični izkoriščevalci! Le združeni v eni organizaciji bomo dosegli boljše čase in sicer ne s pomočjo moralnega orodja, temveč z umom. Spomnite se posebno pri volitvah, da spada delavec v delavsko organizacijo; zato naj voli delavske zastopnike! — Opazujoči Pohorec.

Gospodarstvo.

= Vrednost denarja. 1 dolar velja 62 Din, 1 francoski frank 4.82 Din, 1 češka krona 1.96 Din, 1 lira 2.71 Din, 100 nemških mark 3.75 Din, 100 avstrijskih kron pa 9 par. V Curihu velja 100 naših kron 1.82 švicarskih frankov.

= Žitni trg. Pretečeni teden so cene žitu znatno padle. Padec cen se še pričakuje. Pšenica se je tržila po 400 Din, koruza 350 Din, oves 275 Din, moka (št. 0) 587 Din za 100 kg.

Strankin znak velja 5 Din komad. Kdor ga še nima, naj ga takoj naroči pri našem tajništvu.

Strašne razmere v Evropi.

Ameriška »Prosveta«, glasilo slovenskih socialistov v Ameriki, je v svoji 218. številki priobčila sledeči članek pod zgorenjem naslovom: Resnica je: Evropa ne more plačati Združenim državam dolga. Ves denar, ki ga je naša vlada posodila zaveznikom, lahko računamo kot mrtvo izgubo. Političarji včasih govorijo o povračilu, ali njih besede ne štejejo ničesar. In končno bodo ameriški delavci plačali vse stroške, ki so nastali, ko so pomagali uničiti Nemčijo v korist francoskih in angleških imperialistov.

Odkar je končala vojna, so se industrijske razmere v Evropi obračale vedno na slabše. Ta strašni položaj je deloma zakrivila versailleska pogodba, tista kaša, ki so jo skuhal Woodrow Wilson in njegovi tovariši, deloma pa ga je zakrivila blokada Nemčije in Rusije, katero so zavezniki nadaljevali po mirovni pogodbi, in deloma so ga zakrivilo pustolovci, n. pr. Vrangeli in Judeniči.

Po versailleski pogodbi se je srednja Evropa zdobila v male politične države, ki so neizrečno ljubosumne druga na drugo in napihnjene od šovinizma. Podobne so malim balončkom, ki so lepo pobarvani na straneh in se svetijo, poleg tega pa trkajo drug ob drugega. Od versailleske pogodbe sem ni ta pokrajina, od katere je precej odvisna svetovna industrija, nič boljša kot je brlog risov.

Vsaka mizerna mala država je nosila svojo »trsko« na rami in je potrošila toliko denarja, kolikor ga je mogla iztisniti iz svojega od gladu umirajočega ljudstva, za vojske in municijo. Obdala je svoje meje z visoko colnino in je kričala na ves glas in rožljala s sabljo. Mogoče so razen ene ali dveh, postale vse od dne do dne bolj revne od prve do zadnje. Njih tovarne so zaprte, kmetje nočejo pridelovati živeža za mesta, v rudnikih počiva delo, industrialni delavci nimajo

deła. Lakota, bolezen in brezposelnost se širijo, kjerkoli je nastopila Wilsonova pogodba.

Avstrija je bila zadeta najbolj trdo. Veliki Dunaj, prej glavno mesto cesarstva, je brez sirovin, živeža in dobrih transportnih zvez. In tako je prišla beda, strašna beda, tako strašna beda, da bi Američani ne verjeli, da je kaj takega mogoče, ako bi kdo naštel dejstva. Konjsko meso je delikatesa za mnoge siromake. Tam jedo tudi pse, mačke pa, ... tudi podgane. In nekateri pravijo da se je v redkih slučajih pojavil tudi kanibalizem, po katerem so segli ljudje, katere je skrajna revščina napravila blazne.

V mnogih krajih v Rusiji so ravno take razmere. Zavezniki so blokirali ruske pristane, da poženejo rusko ljudstvo v lakoto. Tej blokadi se je pridružila izredno velika suša in v Rusiji je nastala lakota, kakršnih malo pozna zgodovina.

V Poljski, ki so jo ustanovili v Versaillesu, ni bilo nikdar časa, da bi se poprijeli industrije. Svojo pozornost v tej deželi so posvetili vežbanju vojakov in masakriranju židov. Tako je bila Nemčija obkoljena na jugu in vzhodu z mejo, ki je tvorila zid, kateri mora onemogočiti njeno industrijo. Na zapadu je bila Francija, ki se je odločila, da napravi iz Nemčije puščavo, izjemo so tvorile le province ob reki Reni. Francoski političarji so se odločili, da so te province dobrodošle njih imperiju.

Moderna industrija sloni na železu in premogu. Pred vojno je imela Nemčija svoje železne rudnike in premogovnike v ruhrskih pokrajini, Šleziji, Alzaciji in Loreni. Po končani vojni je Francija dobila Loreno in najboljši del Alzacije. Najboljše šlezke rudnike je dobila Poljska, Nemčiji je pa ostala ruhrska pokrajina. Poleg tega je pa Nemčija obvezana po pogodbi dajati Franciji določeno množino premoga. (Konec prih.)

Tedenski pregled.

Nedelja, 24. sept.: Pokrajinski odbor SSJ v Celju končno javno izključil iz pokrajinske organizacije poslanca Golouha, Kopača, Tokana, Kisovarja ter ljubljansko kocmurjevsko in mariborsko organizacijo okrog »Enakosti« radi neizvrševanja sklepov celjske partijske konference. — Zborovanje Radičevcev v Zagrebu. Radič zapovedal svojim pristajšem, naj bodo do volitev mirni, pri njih pa naj se ne ustrašijo niti krvi. Slovenske »republikance« je pozdravil z imenom »špekulanti«.

Ponedeljek, 25. sept.: Shod belgrajskih vseučiliščnikov, na katerem so obsojali nacionalistične dijaške organizacije. Pretep. — Kralj Aleksander došel v Belgrad reševat zadevo princa Jurija. — Vlada Udruženju jugoslovanskih oblikujočih umetnikov dovolila podporo 12.000 Din. — Obenem potrdila 22 smrtnih obsodb. — Fašisti razbili radičevski shod v Sarajevu. — V Sofiji radi krvavih spopadov med vladinovi in opozicijski onalci obsedno stanje. — Zavezniki vabijo Angoro na orientsko konferenco. — Mednarodni zrakoplovski kongres v Pragi.

Torek, 26. sept.: Mariborska organizacija sprejela izključitev na znanje. Nje voditelji proglasili to organizacijo kot samostojen del SSJ, ki bo v neposredni zvezi z belgrajsko centralo. Naivneži mislijo, da je s tem že vse rešeno. — V Mariboru ustanovitev političnega društva za Nemce v Sloveniji. — Finančni minister se brani nameščencem zvišati draginjske doklade. — Vlada sklenila

Kronskemu sveču predlagati ostre odredbe proti princu Juriju. — Madžarska zahteva odpravo zavezniške nadzorovalne komisije, ki ji samo denar žre in pase lenobo. — V češki porcelanski industriji odpustili 20.000 delavcev. — Stavka kavarinskih uslužbencev na Dunaju. — Poljski proračun izkazuje 552 milijard primanjkljaja. — Na seji Zveze narodov zahteva lord Cecil razorožitev vseh držav, ki jim preti polom. — Revolucija na Grškem. Vlada prosi Venizelosa, naj pride domov reševati. — Kemalove čete prekoračile nevtralni pas ob dardanelski obali. V Tracijo hočejo zasledovati bežeče Grke. — Carigradska vlada odstopila. Kemal vladar vse Turčije. Sultan odslej samo verski poglavar. — V Tripolisu vstaja proti italijanskim zavojevateljem. V Mezopotamiji zajeli vstaši del angleških čet. — Indijski muslimani zahtevajo od angleške vlade, naj pusti Kemalovce v Tracijo. — Sovjetska vlada zahteva od zaveznikov takojšnje mirne intervencije za preprečenje nove svetovne vojne. Na orientalsko konferenco naj se povabijo vse države ob Črnem morju. — Moskva priznala neodvisno turkestarsko republiko pod Enver pašo. — Pogajanja med Rusi in Japonci glede izpraznitve vzhodne Sibirije in severnega dela otoka Sahalina po Japoncih so se razbila.

Sreda, 27. sept.: Sima Markovića aretirali v Mariboru in ga bodo v Belgradu sodili po zakonu o zaščiti države. — Poljedelsko ministrstvo ugotovilo, da ostane od žetve 100.000 vagonov žita za izvoz. — Avstrijski kovinarji pripravljajo stavko. — Avstrijska socialistična stranka zahteva izgon vseh Habs-

buržanov. — V Budimpešti stavka 70.000 voznikov in pomagačev. — V Moravski Ostravi priprave za rudarsko stavko. — Pri Speciji (Italija) strela udarila v smodniški stolp. Stotine mrtvih, tisoče ranjenih, neizmerna gmotna škoda. — Grško ljudstvo odstavilo kralja Konstantina. Imenoval je še svojega sina Jurija za presolonaslednika in se podal v tujino.

Četrtek, 28. sept.: V vladni koaliciji novi spori. — Narodna banka ne da novih kreditov vojnemu ministrstvu, pač pa 155000.000 Din, za prehrano pasivnih krajev. — V Subotici konec »veleizdajniškega« procesa proti celi vrsti Madžarov. Njih voditelj dr. Varga obsojen na 15, drugi na 15 do 5 let ječe. — Konferenca južne železnice v Budimpešti za ureditev prometa med Jugoslavijo, Avstrijo, Madžarsko in Italijo. — V Innsbrucku odkritje tajne nemške monarhistične organizacije z 800.000 oboroženih članov. — Kemal paša izjavlja Angležem, da ne prizna nevtralnega pasu, ki hočejo od njega, da ga spoštuje. Orientske konference se udeležijo, če se bo vršila v Mali Aziji in ko zasedejo njegove čete Tracijo. — Amerika poslala vojno brodovje pred Carigrad.

Petek, 29. sept.: Upori v Dalmaciji radi neizvrševanja agrarne reforme. — Vlada odredila, da mora del invalidov za tri mesece nazaj vrniti polovico podpor. — Krvavi spopadi v Sofiji. — Več bivših grških ministrov je revolucionarni odbor aretiral. — Zveza narodov odobrila mednarodno posojilo Avstriji. Prva se je temu uprla Italija. — Caristi in Japonci so začeli Sibirijo izpraznjevati.

Sobota, 30. sept.: V Bolgariji izšel zakon, ki določa usodo bivših ministrov, potom ljudskega glasovanja. — V Trstu spopad med fašisti in komunističnimi mornarji. Mnogo mrtvih in ranjenih. — Avstrijski kovinarji zmagali brez stavke, Kavarinski uslužbenci zmagali. — II. kongres svetovne demokracije na Dunaju. — Oba glasila prejšnjih nemških socialističnih strank sta se združila v eno, v »Vorwärts«. Ledebourjeva skupina neodvisnih socialistov se ni priključila združenju. — Konec zasedanja Zveze narodov. — Francoski primanjkljaj 3900 milijonov frankov. — Angleška povedala Turkom, da nastopi z orožjem.

Nedelja, 1. okt.: Vojvodinski radikalci so na zborovanju v Somboru zahtevali konec vladni koaliciji z demokrati in nastopili proti Pašičevemu režimu. — V Bolgariji občinske volitve. — Otvoritev zasedanja stavbinske internacionale na Dunaju. — Turki izpraznili del nevtralnega pasu. — V Rusiji je Lenina zopet opazati: Sovjeti čezvičajkam prepovedali streljati neseče žene. Ljening je nastopil proti levemu krilu, ki ga vodi Zinovjev. III. internacionala se je končno spomnila oglasiti se proti novi svetovni vojni. Trocki pa še vedno mobilizira v Zakavkaziji. V Moskvi demonstracije proti Angleški. »Izvestja« pišejo, da je v sovjetski ječah 1.961.728 »kontrarevolucionarjev«, to je tričetrtine proletarcev. Dobro so gospodarile čezvičajke v Leninovi odsotnosti!

Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.

Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Izjava.

Podpisani preključem vse žaljive besede, ki sem jih izrekel proti Jerneju Oblaku in njegovi ženi in izjavljam, da v bodoče ne bom več zabavljal proti njemu zaradi aprovizacije.

Križe, dne 16. sept. 1922.

Janez Perko, čevljar.

Iščem mesta kot

poslovodja ali skladiščnik

v kakem večjem podjetju. Sem popolnoma več v manufakturni, špecerijski in železniški stroki. Znam pridobivati odjemalce. Sedaj sem nameščen v večji trgovini mešane stroke kot poslovodja.

Naslov pod »uljuden in zanesljiv« poštino ležeče Litija.

Velike fotografije!

povečane po vsaki sliki, društvene skupine, legitimacije za železničarje

izvršuje najfineje po zmernih cenah.

Fotograf „PELIKAN“, Celje, zraven hotela Union.

Jadranska banka - Beograd

Delniška glavnica: Din. 60.000.000.

Rezerve: Din. 30.000.000.

Podružnice:

Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Hercegnovi, Jelsa, Jesenice, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metkovič, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Tržič, Zagreb.

Amerikanski oddelek.

Naslov za brzojave: JADRANSKA.

Afiliirani zavod:

JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zadar.

FRANK SAKSER STATE BANK: Cortland Street 82. New-York City.

BANCO YUGOSLAVO DE CHILE: Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

Nikak strup! Nikaka kemična kislina kislina!

Garantirano pristni

na debelo! **namizni kis** na drobno! prodaja najmodernejša avtomatična kisova tovarna

FELIKS SCHMIDL,

Maribor, Koroška cesta 18.

Vsaka hišnja gospodinja, ki skrbi za zdravje svoje družine, zahtevaj povsod samo pristni SCHMIDL-KIS.

Rlago za prevleko divanov in drugega pohištva v veliki izbiri, dalje različno platno in jute za tapetrike, sedlarje itd.

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10.

SVILA

modni nakit, vse potrebščine za šivilje in krojače najceneje pri:

A. ŠINKOVIC nasl.

K. SOSS,

Ljubljana, Mestni trg 19.

POTNIKI V AMERIKO!

UNITED-AMERIKAN-LINES-INC.

prevaža potnike z najnovjšimi brzoparniki preko:
HAMBURGA SOUTHAMPTONA CHERBOURGA v NEW-YORK.

Vozne liste ter vsa potrebna pojasnila izdaja:

SIMON KMETEC, zastopnik za Slovenijo,
Ljubljana, Kolodvorska ulica 26.

Tovarna
JOS. REICH

Ljubljana, Poljanski nasip 4.
Podružnica: Šelenburgova ul. 3.

Barva vsakovrstno -
----- blago.

Kemično čisti obleke.

Svetlolika ovratnike, zape-
stnice in srajce.

Podružnice:

Maribor

Gosposka ul. 38

Novomesto

Glavni trg

Kočevje

št. 39.

OBRATNA NAZVANILA.

Prva mariborska
delavska pekarna v Mariboru,
Tržaška cesta št. 38, tel. 324,
priporoča
dober kruh in žemlje.

Prva produkt. zadruga krojačev
Maribor, Ruška cesta 5
priporoča obleke za moške in
ženske po zmernih cenah in
dobre kakovosti.

Gostilna
„LJUDSKI DOM“
Maribor
Ruska cesta št. 7
priporoča
izborna kuhinja in pijačo.

N. BRUNO MILJANIČ
tovarna kandtov in slaščičarna
najnižje cene in vsak čas sveže blago.
Maribor, Tkalska ulica 4.

Čitajte naš tisk!

Dnevnik „NAPREJ“ stane
mesečno Din 12.—
Tednik „LJUDSKI GLAS“
stane mesečno „ 3.—
Mesečnik „NASI ZAPISKI“
stane letno „ 25.—
Oskar Wilde: „PRAVLJICE“,
elegančno vezane „ 12-50
Karol Marks in Friderik
Engels: „KOMUNISTIČNI
MANIFEST“ „ 1.—
Bauer - Uratnik: „POT K SO-
CIALIZMU“ „ 1.—
SOCIALIZEM IN VERA“
broširana „ 7.—
lepo in trdno vezana „ 9.—
F. Engels - Zagar: „RAZVOJ
SOCIALIZMA“ od utopije
do znanosti, stane „ 5.—
Naroča se v Ljubljani, pošl.
predal št. 168.

Osebna naročila v Ljubljani,
Franciška ulica 6/I.
(Učiteljska tiskarna.)

„VOLKSSTIMME“ izhaja 2 krat
tedensko, stane mesečno „ 2-50
Naroča se v Mariboru
Ruška cesta 5.

„DELAVEC“ glasilo Stokov.
kom. za Slovenijo, Ljubljana.
Družinski list „KRES“ izhaja
mesečno in stane letno „ 40.—
Naroča se v Ljubljani,
Židovska ulica 1.

Razširjajte naše časopise in
knjige! — V izobrazbi in za-
vednosti je naša moč!

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani
prodaja
iz slovenskih premogovnikov
velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov
za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja
in razpečava

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo
vporabo, kovaški premog, črni premog in jajčne brikete.

Naslov:

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani, Miklošičeva c. 15-II.

Slavenska banka d. d.

preje „Jugoslovanska Union - banka“

podružnica v Ljubljani, Zagreb, Beograd,
Bjelovar, Brod n. S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona,
Kranj, Maribor, Monšotor (Baranja), Murska Sobota, Osijek,
Rogaška Slatina, Sombor, Sušak, Šabac, Šibenik, Škofja
Loka, Velikovec, Vršac.

Agencija: Buenos-Ayres (Argentina).

Afilijacije:

Budapest: Balkan bank r. t.

Split: Jugoslavenska industrijska banka.

Wien: Bankhaus Milan Robert Alexander.

Delniška glavnica in rezerva
ca. K 200,000.000.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.